

Charles
Yu

INTERIOR. CHINATOWN

Traducere de Oana Zamfirache

??

*Un roman uluitor despre identitate, rasă,
așteptările din partea societății și anxietatea
debilitantă, scris cu umor și afecțiune.*

Washington Independent Review of Books

INT. PALATUL DE AUR

Încă din copilărie, ai visat să fii Tipul Care Se Pricepe La Kung Fu.

Nu ești Tipul Care Se Pricepe La Kung Fu.

În prezent, ești Tipul Oriental Care Face o Față Ciudată, dar continui să exersezi.

Poate că mâine va fi ziua cea mare.

Înșfacă
ce poți.

Încearcă să-ți
clădești viața.

O viață
la periferie

compusă
din roluri minore.

WILLIS WU
ACTOR (ASIATIC)

Abilități:

Kung Fu (pricepere medie)
Fluent în engleza vorbită cu accent
Capabil să facă la comandă o față răvășită
de rușine

CV/Repertoriu:

Fiul Căzut în Dizgrație
Curierul
Lacheul Mut
Omul Prins Între Două Lumi
Tipul Care Se Bagă Și Este Pocnit În Moacă
Imigrantul Care Se Luptă Cu Greutățile
Bărbatul Asiatic Generic

Mama ta a interpretat următoarele roluri:

Frumoasa Floare a Orientului
Seducătoarea Asiatică
Tânăra Doamnă Dragon
Doamna Dragon Mai Puțin Tânăra
Amfitrioana De La Restaurant
Fata Cu Ochii Migdalați
Fecioara Numărul Unu
Fecioara Moartă Numărul Unu
Bătrâna Asiatică

În momente diferite, tatăl tău a fost:

Dragonul Geamăn

Chinezul Zbârcit

Tipul Cu Tricoul Murdar

Proprietarul De Băcănie Enigmatic (cu
Tricou Murdar)

Bucătarul De Rulouri Cu Ou

Bărbatul Asiatic Tânăr

Sifu, Misteriosul Maestru Kung Fu

Bătrânul Asiatic

INT. PALATUL DE AUR – DIMINEAȚĂ

În lumea Negru și Alb, toți încep prin a fi Bărbatul Asiatic Generic. Cel puțin toți cei care arată ca tine. Iar dacă ești femeie, debutezi fiind Femeia Asiatică Drăguță.

Cu toții lucrați la Palatul De Aur, fostul Palat De Jad, fostul Palat al Sorții Fericite. La intrare se află un acvariu, iar în spate, niște cuve murdare în care raci și homari imenși stau claie peste grămadă. Pe meniurile laminate este tipărită oferta specială de prânz, care vine la pachet cu un bol de orez alb pufos și, la alegere, supă cu ou sau supă iute-acrișoară. În spațiul slab luminat, clipește și bâzâie reclama cu neon la berea Tsingtao din spatele barului, aflat într-o cameră cu tavan fals și ornată cu lemn lăcuit (sau cu un fel de imitație), totul fierbând în strălucirea caldă, roșiatică și jalnică a unor felinare de hârtie ieftine care atârnă din tavan, multe dintre ele fiind înnegrite de moliile moarte și având hârtia îngălbenită, ruptă și vălurită.

În bar se găsesc țării de calitate în partea de sus, băuturi decente la nivelul ochilor, iar pe rafturile de jos, pileală ieftină, pe care o vei regreta cu siguranță. Mai nou, toată lumea este entuziasmată de un amestec de Margarita și Martini cu lici, ceea ce ție ți se par a

fi cam multe arome. Nu că ai încercat așa ceva. Costă paisprezece dolari. Uneori, clienții mai lasă câte o gură pe fundul paharului și, dacă te miști repede, în timp ce treci prin ușile batante care separă partea din față de partea din spate a casei, poți să guști și tu un pic – ai văzut ceilalți Bărbați Asiatici Generici făcând asta. Dar e riscant. Regizorul este mereu pe fază, gata să vă concedieze pentru cea mai mică greșală.

Porți uniforma clasică: cămașă albă, pantaloni negri. Pantofii ca niște șlapi n-au aderență deloc. Tunsoarea ta nu e inspirată, ca să nu spun altceva.

Albii și negrii arată mereu bine. Asta are mare legătură cu lumina. Ei sunt eroii. Au parte de lumina adecvată pentru niște eroi, făcută să le cadă pe față așa cum trebuie. Cel puțin, să le cadă pe față albilor cum trebuie.

Îți dorești ca într-o bună zi și fața ta să fie atinsă de lumină în felul acesta. Să arăți ca un erou. Sau, pentru o clipă, chiar să fii eroul.

ROLURI:

În primul rând, trebuie să începi de jos. Ierarhia este următoarea:

5. Bărbatul Oriental Din Fundal
4. Bărbatul Asiatic Mort

3. Bărbatul Asiatic Generic Numărul
Trei/ Curierul
2. Bărbatul Asiatic Generic Numărul Doi/
Ospătarul
1. Bărbatul Asiatic Generic Numărul Unu

și dacă ajungi până în acel punct (ceea ce nu prea se întâmplă), te blochezi la numărul unu pentru o vreme și sperii și te rogi ca lumina reflectoarelor să te găsească și când te găsește să ai ceva de spus și replica să-ți iasă perfect și ca albi și negri să întoarcă privirea și să spună uau, cine e ăsta, nu e vreun Bărbat Asiatic Generic, este o vedetă, poate nu chiar o vedetă adevărată, să nu exagerăm, doar e vorba de Chinatown, dar poate un Invitat Foarte Special, ceea ce pentru cei ca voi este capătul de linie, punctul final, poziția ridicată în slăvi pentru orice asiatic care lucrează în această lume, lucrul la care visează orice Bărbat Oriental aflat în fundal, pierdut în mulțime.

Tipul Care Se Pricepe La Kung Fu.

Tipul Care Se Pricepe La Kung Fu nu se compară cu celelalte poziții din ierarhie – poziția nu este mereu ocupată, oricine se întâmplă să fie în vârful ierarhiei la un moment dat, acela va fi scos la înaintare când va fi nevoie de niște kung fu. Doar un asiatic foarte special merită o astfel de titulatură. Presupune ani de devotament

și de sacrificii și, după toate acestea,
doar câțiva au și cea mai mică șansă să
reușească. În ciuda probabilităților, toți
ați crescut antrenându-vă pentru asta și
doar pentru asta. Toți băieții sfrijiți și
galbeni de pe stradă au același vis.

INT. PALATUL DE AUR

De când erai mic, ai visat să fii Tipul Care Se Pricepe La Kung Fu.

Tot nu ești Tipul Care Se Pricepe La Kung Fu.

În prezent, ești Bărbatul Asiatic Generic Numărul Trei/ Curierul. Știi kung fu de nota 9, iar în zilele mai bune de 9+, iar la un moment dat, Sifu a afirmat că ai ajuns la un nivel de competență în ce privește stilul maimuței bete de care ar putea, cândva, în viitor, să nu-i fie pe de-a-ntregul rușine. Știindu-l pe el, asta e o mare chestie.

Dar adevărul e că nu se știe cu Sifu, celebru pentru caracterul lui enigmatic. Dacă ai putea să-i arăți ce-ai devenit! Nu-ți dorești decât să faci cea față, aia care arată de parcă ar fi cauzată de dureri gastro-intestinale, dar care indică de fapt ceva mai aproape de Mândria Secretă Și Reprimată Pe Care Tatăl Onorabil O Are Pentru Tânărul Dar Promițătorul Său Fiu; înseamnă Suferința Dulce-Amară De A Ști Că Onorabilul Maestru Nu Mai Este Necesar. Așa îți imaginezi în capul tău: va face față aceea, va zâmbi, iar tu îi vei zâmbi la rândul tău. Genericul se va derula pe ecran și o veți lua la braț spre orizont.

BĂRBATUL ASIATIC ÎN VÂRSTĂ

În ultima vreme, nu mai e decât un Bătrân Asiatic. Nu mai este Sifu, cu pantalonii, mușchii și privirea specifice. Nici urmă de așa ceva, dar când s-a întâmplat asta? De-a lungul anilor și peste noapte.

Ziua în care ai observat prima dată. Ai ajuns mai devreme cu câteva minute pentru lecția săptămânală. Poate că asta l-a deconcertat. Când a răspuns la ușă, i-a luat ceva timp să te recunoască. Două secunde sau poate douăzeci, resimțite atunci ca o eternitate înghețată, după care și-a revenit, s-a încruntat și ți-a lătrat numele:

WILLIS WU!

pe jumătate exclamație, pe jumătate confirmare, ca și cum ar fi vrut să verifice, atât pentru tine, cât și pentru el însuși, că nu a uitat. Willis Wu, a spus din nou, păi, hai înăuntru, ce faci, nu sta acolo în ușă ca un tolomac, intră, fiule, să începem!

Pe parcursul zilei a fost OK, în mare, dar nu puteai uita privirea aceea, uitarea sau teroarea din ea și pentru prima oară ai observat că odaia sa a devenit dezordonată, ceea ce era normal pentru un bărbat de vârsta lui care locuia singur, dar pentru Sifu, care prețuia și ținea prelegeri

despre ordine și simplitate în toate cele, faptul că a permis ca sălașul său să ajungă într-o asemenea stare de dezorganizare ar fi trebuit să fie un semn pentru toată lumea. Poate nu primul semn, dar primul semn care să-ți atragă atenția.

Grăsanul Choy a spus la toată lumea că Sifu folosește tichete de masă, făcându-vă creduli („Idioților, voi credeți că atunci când ești Chinezul Zbârcit câștigi bani? De ce credeți că adună sticle și cutii de conserve din gunoi?”), dar nimeni nu voia să-l creadă. Cel puțin, nu în public. În privat, gândul se iveaua. Sifu nu ținea niciodată becul aprins. Spunea că o face ca să vă antreneze simțurile. Păstra totul: bețișoare de unică folosință, calendare gratuite și lucioase de la East-West Bank („Sunt bune pentru învelit peștele și fructele”), pachetele de sos de soia și pastă de chili de la magazinul chinezesc din capătul străzii. Își peticise vechea canapea de piele de atât de multe ori, încât până și peticele erau crăpate. Petice pe care, evident, le peticea. Blatul de plastic pe care mânca a fost prima și singura masă de bucătărie pe care și-a cumpărat-o vreodată, achiziționat cu șapte dolari și cincizeci de cenți de la depozitul de echipamente pentru restaurante, aflat la intersecția Jackson cu Eighth, un loc demult dispărut (transformat în INT).

RAVE/ SCENĂ DE CLUB SOIOS), dar masa era tot acolo, în bucătărie. Un artefact al secolului trecut, se tocise și căpătase o finețe atât de confortabilă și de rece, încât părea mătăsoasă la atingere, păstra urmele utilizării, sute, mii de mese luate împreună în colțul acelei camere mici și cu tavanul jos și învățăturile lui Sifu, o înțelepciune închistată în deformarea și uzarea ei, în semnele mesei înseși. Dacă te gândeai mai bine, Grăsanul Choy, în ciuda faptului că a fost dintotdeauna un bârfitor, un lăudăros insuportabil care stătea mult prea aproape de tine atunci când vorbea (și care era și mai insuportabil din cauza faptului că avea adesea dreptate), nu făcea altceva decât să afirme ceea ce știa toată lumea, dar nimeni nu voia să admită: Sifu îmbătrânise.

A fost ușor să te minți singur. Deși în naivitatea ta ai crezut că, printr-un miracol genetic și prin pură voință foliculară, a reușit să ajungă la șaptezeci de ani fără să aibă vreun fir de păr alb, privind în urmă, îți aduci aminte că ai văzut odată în găleata de gunoi o cutie goală de colorant natural pe bază de alge și pe Sifu ieșind din cameră cu câte o pată ocazională acolo unde fusese neglijent și ajunsese să-și mânjească partea de sus a frunții cu verde marin.

Și dacă încă mai putea să rupă un bolțar cu trei degete, asta nu e nimic

pe lângă ce putea în trecut, când era tânăr și când putea să o facă cu o singură lovitură puternică executată cu un singur deget. Orice deget! Priveai cu ochii întredeschiși, nu puteai să te uiți la așa ceva când erai mic, iar când ai crescut, tot tresăreai în așteptarea unui eșec dureros. Dar tânărul Sifu nu știa ce-i ăla eșec. Găsea întotdeauna rezervele necesare de *qi*, era capabil să invoce din nu se știe ce sursă intangibilă forța necesară să fărâme bolțarul, iar toată lumea adunată aplauda și lăuda ultima demonstrație a faptului că mintea lui Sifu era mai puternică decât materia, că mentalul domina fizicul, o ispravă imposibilă care avea loc chiar acolo, pe aleea din spatele bucătăriei, în mijlocul unei zile de marți. Auzind sunetul exploziei de energie deschideai ochii și răsuflai ușurat, mândru și recunoscător că a făcut-o din nou, că nu și-a zdrobit mâna, dar și simțind o urmă de rușine pentru lipsa ta de credință, în timp ce ceilalți, prietenii și străinii adunați, nu avuseseră nici cel mai mic dubiu.

În primele tale amintiri despre el, îl vezi ca fiind un tânăr dragon, o stea în devenire, cu păr bogat și drept, de culoarea nopții, pieptănat atent și dat cu grijă pe spate, într-o buclă lucioasă. Antebrațele ca niște butoaie de oțel care te ridicau din țarcul improvizat din colțul camerei și te făceau să zbori deasupra capului, aproape

prăbușindu-te pe pat sau izbindu-te de lampă sau de tavan, în timp ce tu râdeai și tot râdeai, până când mama ta spunea *sio sim*, *sio sim*¹, gata, Ming, te rog, oprește-te înaintea să i se facă rău, iar el te mai rotea o dată înaintea să te pună jos în siguranță, cu picioarele pe teren sigur, cu lumea încă învârtindu-se în jurul tău.

Fie că recunoșteam sau nu, și uneori chiar ai recunoscut-o față de tine însuși, înaintea de a adormi, așa cum se întâmplă cu asemenea gânduri, primul, cel mai bun și singurul maestru real pe care l-ai avut, sursa întregii cunoașteri kung fu, nu mai era cel care a fost odată. Era prea bătrân pentru rolul său, forța lui vitală epuizându-se cu fiecare efort făcut. Înțelepciunea și puterea se scurgeau din el cu fiecare zi și nopți care treceau. Își jucase rolul atât de mult timp încât se confundase cu el, asta înaintea să apară o distanțare care s-a întâmplat gradual de-a lungul deceniilor și într-o bună zi ai simțit și tu această distanță care parcă se strecurase între voi peste nopți. Un spațiu formal pe care nu mai puteai să-l parcurgi.

Va fi mereu Tatăl Tău, dar cumva nu mai era tatăl tău.

Nu mai fugea pe pereți, nu mai sărea de pe cornișele acoperișului curbat al pagodei

1. „Fii atent“, în chineză, în original. (*N. trad.*)

unde se afla sediul Bank of America. Adesea, îl găseai ațipind în timpul mesei, mâncată de unul singur, în fața știrilor de la ora șase. Mult după ce ai început să joci rolul adultului, ai continuat să vii la el pentru aceste lecții săptămânale, dar lecțiile se transformaseră într-un pretext care ascundea adevăratul scop: să-i aduci proviziile de care bătrânul avea nevoie. Câteva alimente, hârtie igienică, nenumăratele sale medicamente. Să scoți lucrurile din dulapuri, ca să-i fie la îndemână, să speli podeaua cât de bine puteai. N-aveai prea mult timp la dispoziție. Să verifici dacă învelitoarea saltelei este umedă, s-o schimbi dacă trebuie, să aduni rufe, să arunci șervețelele de pe noptieră, pline de scuipat și de sânge uscate. Și mai multe șervețele pe după noptieră și peste tot, o pară mâncată pe jumătate sub masă, acolo de la ultima ta vizită, căzută și rostogolită chiar în acel loc, lăsată să putrezească încet, afundarea treptată în mizerie fiind un semn al neputinței fizice, nu al lenei.

Îmi pare rău. Nu ajung până acolo.

Nu-i nimic, Ba¹. Am rezolvat eu.

Scuzele, acest semn clar că nu mai era omul de odinioară, un bărbat care nu ar fi adresat asemenea cuvinte fiului său, mai

1. „Tată“, în chineză, în original. (*N. trad.*)

ales în engleză. Nu pentru că se considera infailibil, ci pentru că el credea că membrii familiei nu trebuie să spună niciodată „scuze” sau „te rog” sau „mulțumesc”, niște cuvinte redundante, în contradicție cu relația dintre părinte și fiu, trebuind să rămână mereu nerostite – țesătura invizibilă a ceea ce înseamnă familia.

Ai făcut ce ți-a stat în putință, în ciuda faptului că ai fost ignorat în mare parte a timpului. Sifu-Acum-Bătrânul-Asiatic, uitând nu doar tehnica kung fu, ci uitându-l și pe cel mai loial învățăcel al său, privindu-te cu o goală, dar precaută amabilitate, așa cum suporti un străin poruncitor, dar de ajutor. Relația voastră transformându-se în pantomimă, o serie de gesturi într-o scenă banalizată, jucată iar și iar, orice sentiment subiacent fiind de mult înlăturat de memoria mușchilor emoționali, învățând să faci fețele potrivite, să adopți pozițiile necesare și asta nu din apatie sau din lipsă de sinceritate, ci mai degrabă din nevoia de a păstra ce mai rămăsese din mândria lui.

Șmecheria era să te prinzi ce nu trebuie să spui. Să intri discret în teatrul decrepitudinii sale, să stai acolo, în întuneric și să nu-i pui nicio întrebare, oricât de simplă, care ar putea să-i creeze o confuzie momentană, care ar putea să transforme interacțiunile voastre uzuale în ceva prea crud, să vă amintiți singuri

sau unul celuilalt ce se întâmplă aici, inversarea relației, grija și hrănitul, faptul brut al dependenței fizice: Dacă tu nu faci asta, el n-o s-o poată face singur. Dacă nu vii într-o săptămână, el va sta pe întuneric. Nu că va muri. Deși există mereu și această posibilitate. Dar în ziua aceea, va fi mai singur, mai flămând. Va pierde ceva, va scăpa ceva pe jos sau va sparge ceva și va trebui să aștepte ca tu să-l suni sau să vii în vizită. Toate acestea erau evitate dacă nu ieșeai din rol, aveai voie să prelungiți rolurile încă un pic, și, într-o săptămână bună, când lucrurile erau relativ OK, puteai să te descurci, îți găseai drumul printre blocaje și replici, puteai să ajungi cu bine la sfârșitul zilei. Dar într-o zi proastă sau dacă stăteai prea mult, răbdarea sau memoria lui de lucru își atingeau limita și sfârșea prin a nu mai avea încredere în tine și i se citea frica în ochi.

Chiar și în cele mai proaste zile, nu uita cine ești decât un minut sau două – chiar și în mijlocul paranoiei simțeai că el știe mereu că ești o *persoană importantă* pentru el. Suspectai că asta îl face și mai temător, prezența ta reprezentând o familiaritate vagă care declanșează în adâncurile memoriei sale o anxietate incipientă, fiul care se întoarce acasă, fiul rătăcitor care vine să-și afirme dreptul de a-și înfrunța tatăl.

*Yu se distrează de minune luând peste picior
felul obtuz de a fi al Hollywoodului.*

*Interior. Chinatown este o carte
exuberantă și plină de haz.*

New York Journal of Books

Cum arată viața cuiva care nu se simte protagonistul propriei existențe? Care sunt constrângerile unei astfel de vieți? Ce și până unde îi este permis să viseze?

Willis Wu și-a dorit dintotdeauna să fie Tipul Care Se Pricepe La Kung Fu, dar până una alta, trebuie să se mulțumească cu a fi unul dintre miile de Bărbați Asiatici Generici care-și găsesc un rost pe platourile de filmare ale serialelor polițiste de la Hollywood. Își va îndeplini el visul, va reuși el să-și găsească locul în marea narațiune americană și dacă da, cu ce preț?

O devoalare caustică a visului american, o perspectivă empatică față de cei care se străduiesc, dar nu reușesc să se integreze, și o explorare plină de umor și de autoironie a stereotipurilor rasiale din America.